

Henryk Bogacki

"Papsttum als ökumenische Frage", München-Mainz 1979 : [recenzja]

Collectanea Theologica 51/2, 207-208

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Papsttum als ökumenische Frage, wydawca: Arbeitsgemeinschaft ökumenischer Universitätsinstitute, München-Mainz 1979, Chr. Kaiser Verlag — Matthias-Grünewald-Verlag, s. 327.

Dnia 28 kwietnia 1967 r. Paweł VI w przemówieniu do członków Sekretariatu Jedności Chrześcijan nazwał papieństwo największą przeszkodą na drodze ku jedności chrześcijan. Nie dziwi więc, że papieństwo staje się coraz częściej przedmiotem wymiany poglądów między podzielonymi chrześcijanami — tak oficjalnymi przedstawicielami Kościołów, jak badaczami z różnych dyscyplin teologicznych. Również uniwersyteckie instytuty ekumeniczne z RFN odbyły pod koniec października 1977 r. w Heidelbergu sesję poświęconą temu zagadnieniu.

Opublikowane referaty grupują się w czterech kręgach tematycznych. Zagadnieniem egzegetycznym poświęcone są wystąpienia dwóch protestantów (Edmund Schlink, *Grundlagen eines Gesprächs über das Amt der universalen kirchlichen Einheit*, s. 13—32; Erich Grässer, *Neutestamentliche Grundlagen des Papsttums?*, s. 33—58) oraz jednego katolika (Josef Blank, *Petrus und Paulus im Neuen Testament*, s. 59—103). Historyczne zagadnienia dotyczące przejawów prymatu w pierwszych trzech wiekach omawia jezuita Wilhelm de Vries (*Die Entwicklung des Primats in den ersten drei Jahrhunderten*, s. 114—133). Dyskusję na temat interpretacji dogmatów Soboru Watykańskiego I o papieskim prymacie jurysdykcji oraz nieomyślności przedstawiają (pod takim samym tytułem: *Bilanz der Diskussion um die vatikanische Primats- und Unfehlbarkeitsdefinition*) katolik (Otto Hermann Pesch, s. 159—211) oraz protestant (Heinrich Ott, s. 212—233). Wreszcie perspektywy powstania „ekumenicznego” papieństwa rozważa protestant (Jürgen Moltmann, *Ein ökumenisches Papsttum?*, s. 251—261) i katolik (Heinrich Stirnmann, *Ökumenisches Papsttum — ökumenischer Petrusdienst*, s. 262—288). Po każdym kręgu tematycznym opublikowana została treść wystąpień w dyskusji (odpowiednio s. 104—113, 134—158, 234—250, 289—327).

Dość obszerny tom zbiera wyniki współczesnych badań egzegetycznych na temat obrazu św. Piotra w Nowym Testamencie, a zwłaszcza tekstów używanych w uzasadnieniu z Biblii Boskiego pochodzenia prymatu. Znaleźć można także wiele cennych uwag krytycznych w odniesieniu do wypadków z pierwszych wieków istnienia Kościoła, wysuwanych jako argumenty na korzyść prymatu biskupów rzymskich. Interesujące są również uwagi dotyczące kolejnych etapów interpretowania uchwał Soboru Watykańskiego I o władzy papieża w Kościele.

Jednakże studiując poszczególne referaty, a zwłaszcza zapoznając się z głosami, jakie padły w dyskusji, trudno oprzeć się wrażeniu, że istotna trudność w uzgodnieniu przez chrześcijan poglądów na temat prymatu papieskiego tkwi w braku właściwego ujęcia rozwoju w Kościele zrozumienia Objawienia. W referatach oraz innych wystąpieniach (także katolików) nie widać spójnej koncepcji tego rozwoju. Tymczasem wyjaśnienie właśnie tego punktu (zresztą ściśle związanego z należyтым ujęciem samego Objawienia)

znacznie pomogłyby rozwiązać inne kwestie nadal sporne między chrześcijanami. Trzeba przyznać, że problem tzw. rozwoju dogmatów jest istotnie niełatwy. Mimo wielu publikacji na ten temat, dotąd brak takiej teorii, która znalazłaby uznanie choćby wśród teologów katolickich. Bez tej teorii trudno o prawdziwe teologiczne podejście do zagadnienia prymatu, same natomiast argumenty egzegetyczne i historyczne nie mogą rozwiązać problemu. Efektowne rozróżnienia rozwoju *iuxta*, *praeter* lub *contra Evangelium* nie zastępują właściwej teorii rozwoju w Kościele zrozumienia Objawienia...

ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Wiktor GRAMATOWSKI, Zofia WILIŃSKA, *Karol Wojtyła w świetle publikacji*. Bibliografia, Città del Vaticano 1980, Libreria Editrice Vaticana, 8° ss. 280.

Dzieło wydane w dwóch językach, polskim i włoskim, zawiera bibliografię działalności Karola Wojtyły do dnia 16 X 1978 r., czyli do daty wyboru kardynała na Stolicę Apostolską. Dzieli się na dwie zasadnicze części: bibliografię podmiotową (działalność pisarska Karola Wojtyły) obejmującą 635 pozycji i bibliografię przedmiotową (opracowania o Karolu Wojtyle) obejmującą 855 pozycji.

Przedmowa (s. 8—14) zawiera wyjaśnienia co do stosowanej metody i zakresu obecnej bibliografii. Natomiast *Wprowadzenie* (s. 18—49) zajmuje się postacią Karola Wojtyły i ją charakteryzuje w aspekcie poety (Zygmunt Kubiak), filozofa (Tadeusz Styczeń), teologa (Stanisław Nagy), pasterza (Czesław Drażek). Są to zwięzłe opracowania, same w sobie cenne, ale w bibliografii nie są potrzebne, gdy chodzi o tak znaną postać jak Jan Paweł II.

Uzupełnieniem bibliografii jest obszerny indeks alfabetyczny (s. 259—280), obejmujący hasła osobowe i rzeczowe, bardzo pożyteczny i wykonany prawidłowo. Ułatwi on korzystanie z dzieła.

Omawiana bibliografia jest zasadniczo rejestracyjna, posiada jednak adnotacje tam, gdzie one były pożyteczne. Z założenia autorów jest to bibliografia kompletna. Wykorzystała dotychczasowe bibliografie o Karolu Wojtyle, a nadto inne dostępne źródła, jak bibliografie prymarne polskie i włoskie, polonika zagraniczne, czasopisma, dzieła zbiorowe itp. Przy tak obszernej bazie źródłowej trudno wyszukać w dziele jakiś poważniejszy brak informacji, który powinien się w nim zawierać.

Ze względu na zasięg wydawniczy należy zaznaczyć, że bibliografia rejestruje nie tylko teksty wydawniczo samoistne, ale także artykuły w czasopismach i dziełach zbiorowych, a nadto fragmenty piśmienniczo i wydawniczo niesamoistne, wchodzące w skład większych całości obcego pióra. Uwzględnia również recenzje i polemiki na temat ważniejszych dzieł.

Można dyskutować, czy należało zarejestrować w bibliografii podmiotowej krótkie akty administracyjne (dekrety, komunikaty itp.), które zazwyczaj przygotowuje kancelaria kurii biskupiej, nieraz według ustalonych wzorów (zob. poz. 166, 167, 190, 219 i i.), ale autorzy pragnęli podać wszelkie przejawy działalności Karola Wojtyły.

Wielką zasługą autorów dzieła jest podawanie opisów bibliograficznych z autopsji, co pozwoliło na wyeliminowanie błędów i pomyłek, od których zazwyczaj nie są wolne nawet najlepsze bibliografie.

Druk i papier omawianego dzieła jest dobry, układ przejrzysty, co ułatwia szybkie i łatwe korzystanie z niego. Będzie ono cenną pomocą do poznania myśli i życia Jana Pawła II w okresie przed jego wyborem na Stolicę Apostolską.

o. Joachim Roman Bar OFMConv., Warszawa